

TIPOGRAFI DIN SECOLUL AL XVI-LEA ÎN BIBLIOTECA MUZEULUI BRUKENTHAL DIN SIBIU – GASPAR HELTAI (? - 1574)

Olga Șerbănescu

Gaspar Heltai a fost o personalitate tipică epocii în care a trăit - frământatul secol al XVI-lea. A fost predicator în slujba ideilor Reformei, autor de cărți religioase, istorice, chiar și de fabule și nu în ultimul rând, tipograf, unul dintre primii care au încetățenit în Transilvania invenția lui Gutenberg. Despre viața lui se știe destul de puțin, mai ales în ceea ce privește anii de tinerețe. S-a născut într-o familie de sași transilvăneni, dar nu se cunoaște cu siguranță nici data, nici locul nașterii. În unele izvoare orașul Sibiu¹ este menționat ca orașul natal al tipografului, în altele, orașul Cisnădie² de lângă Sibiu (Heltau - Heltai). Nici anul nașterii nu este sigur. Unele însemnări îl plasează între 1515-1520, punându-l în legătură cu un mic scandal care a tulburat liniștea Sibiului în această perioadă. Este vorba de o răpire de mireasă în care este implicat și Johannes Heltner, tatăl lui Gaspar Heltai³. Alte izvoare fixează ca dată a nașterii lui Heltai anul 1505, ba chiar 1490⁴. S-ar putea ca aceasta din urmă să fie cea corectă și în acest caz Heltai poate fi identificat cu acel Caspar von Heltau care în 1505 a studiat la Universitatea din Viena, iar după 1526 a fost paroh la Michelsberg (Cisnădioara), lângă Heltau (Cisnădie), amândouă în apropierea Sibiului⁵. Oricum, în 1565, la cea de-a doua ediție a Bibliei sale, în prefața cărții, Heltai se declară „om bătrân care poate să spere prelungirea vieții sale doar prin mila și bunătatea Domnului”⁶.

Tinerețea lui Heltai este foarte puțin cunoscută, doar un lucru este sigur, a decurs într-o perioadă furtunoasă din istoria Transilvaniei: 1514 - războiul țărănesc condus de Gheorghe Doja; expansiunea otomană la Dunăre, ridicarea sultanului Soliman cel Mare, invincibilul; 1526 - bătălia de la Mohács, care nu a însemnat altceva decât sfârșitul statului feudal maghiar; luptele interne pentru tron și pentru putere; 1541 - ocuparea Budei de către turci, destrămarea în trei părți a Ungariei: centrul, pašalâc turcesc; vestul, sub stăpânire habsburgică; iar comitatele din Răsărit și Transilvania, principat autonom condus de regina Isabela și de „călugărul alb” Gheorghe Martinuzzi în numele principelui minor Ioan Sigismund, aflându-se neîncetat în atenția Habsburgilor, precum și în cea a otomanilor.

În luptele acestea pentru putere, Heltai se situa de partea nobilimii de rând, potrivnică Habsburgilor și oligarhiei nestăpânite. Chiar și după zeci de ani, în lucrările sale, vorbește cu multă ură despre nobilimea mare, trădătoare de patrie, cea care în destrăbălarea sa, a permis pustiirea țării de către turci și austrieci, iar pe Martinuzzi l-a considerat cauza tuturor relelor. Se observă limpede că în formarea viziunii sale politice un rol însemnat au avut ideile Reformei.

Părintele ideologic al Reformei a fost Martin Luther. Foarte repede s-a desprins o aripă burgheză moderată condusă de Luther și una radicală a țăranilor și plebeilor, condusă de Thomas Münzer, culminând în răscoala din 1525. La începutul secolului al XVI-lea, la fel ca și în alte țări din Europa și în Transilvania au avut loc mișcări împotriva bisericii catolice.

După dezastrul de la Mohács, protestantismul s-a răspândit cu mare repeziciune, cuprinzând nu numai burghezia puțină la număr, ci și nobilimea de rând, pătrunzând chiar și în castelele nobilimii mari. Până la finele secolului al XVI-lea locuitorii orașelor în întregime, iar nobilimea maghiară aproape în totalitatea ei a fost trecută la protestantism⁷.

În Transilvania, regina Isabela și episcopul Martinuzzi erau principalele obstacole în răspândirea protestantismului. În 1551, după asasinarea lui Martinuzzi în castelul său de la Vințul de Sus, catholicismul din Transilvania și-a pierdut cel mai important sprijin. Învățăturile lui Luther au fost acceptate mai întâi de către orașele săsești. La aceasta, o contribuție importantă au adus și tipografiile. Producția de carte tipărită a început în Transilvania, la Sibiu în anul 1528. Ea se datorează lui Theobaldus Gryphius Reutlingensis, iar după moartea acestuia, începând cu anul 1540, lui Lukas Trapoldner care și-a deschis

¹ Lakos Béla, Heltai Gáspár reformátor és kora, Budapest, 1913, p.7.

² Ibidem, p. 5.

³ Borbély István, Heltai Gáspár, Budapest, 1907, p. 4-5.

⁴ Heltai Gáspár válogatott munkái, szerkesztette és bevezetővel ellátta Székely Erzsébet, Bukarest, f. a., p. 5.

⁵ Ibidem, p. 6.

⁶ Ibidem, p. 372.

⁷ Ibidem, p. 8-9.

un atelier tipografic propriu. La acesta a tipărit și românul Filip Moldoveanu cărți cu litere chirilice⁸. Cărțile tipărite în diferite limbi, printre care și Catehismul Românesc din 1544 tipărit la Sibiu (până astăzi socotit pierdut, dar citat în izvoare contemporane), au avut un rol mare în propagarea Reformei⁹.

Brașovul a fost primul oraș transilvănean cucerit de Reformă, datorită lui Johannes Honterus întors în 1534 de la Wittenberg, încărcat cu idei novatoare. El și tipografia lui, înființată în 1535, au câștigat foarte repede de partea credinței noi atât populația Brașovului cât și pe cea din împrejurimi. La începutul carierei sale de preot, la această ramură săsească a Reformei, a aderat și Heltai. În 1542 a participat la sinodul organizat la Brașov, care a dezbătut și a adoptat statutul bisericii luterane săsești, elaborat de Honterus. Chiar Heltai a fost însărcinat să ducă statutul la Wittenberg pentru a-l prezenta lui Luther și Melanchton. Melanchton a primit cu bucurie acest statut destul de moderat și l-a și tipărit imediat. Încheindu-și misiunea, Heltai nu s-a întors acasă, ci s-a înscris la cursurile universității din Wittenberg, la data de 17 februarie 1543, sub numele de Caspar Heltensis Transilvanus¹⁰. Pe lângă aprofundarea cunoștințelor în domeniul Teologiei, de la Wittenberg și-a procurat și materialul ajutător pentru traducerea Bibliei și tot aici a cunoscut și colecțiile de povestiri și basme care au stat la baza ediției de mai târziu a fabulelor sale. Nu este exclus că tot aici și acum și-a însușit și cunoștințele necesare pentru înființarea unei tipografii.

Reîntors de la Wittenberg, Heltai se stabilește la Cluj în anul 1544, fiind parohul sașilor luterani de aici. În 1548 a fost invitat să ocupe parohia de la Bistrița, iar în 1557 la Brașov, dar el fiind deja prins în traducerea în limba maghiară a Bibliei, a preferat să rămână la Cluj. Se gândea probabil deja și la tipografia pe care urma să o înființeze.

Tipărirea de cărți, ca ramură industrială, a fost foarte apreciată în prima jumătate a secolului al XVI-lea. Tipografiile nu erau organizate în breaslă, deci sistemul rigid al breslelor nu a constituit o piedică în dezvoltarea liberă a noului meșteșug. Puterea pe care o reprezenta cuvântul scris a fost recunoscută și de marea nobilime feudală, precum și de către curtea princiară care tocmai din această cauză au încercat influențarea activității atelierelor tipografice prin păstrarea și totodată controlarea lor. Astfel, tipografiile înființate în diferite orașe transilvănene au ajuns în curând sub influența consiliului orășenesc sau sub cea a aristocraților comanditari de carte, mecenai locali.

Tipografia înființată în anul 1550 la Cluj de către Gaspar Heltai și asociatul său Georg Hoffgraef a făcut excepție de la această regulă. A fost concepută ca o întreprindere independentă, de care proprietarii puteau să dispună liber. Pe la sfârșitul anului 1552 sau începutul lui 1553, timp de un an de zile Heltai și-a condus singur tipografia. În 1553, Hoffgraef a reușit să o recupereze din nou printr-un proces intentat lui Heltai, stăpânind-o până în 1559, după care atelierul a ajuns din nou și definitiv în posesia lui Heltai, Hoffgraef decedând în 1559. Pe lângă tipografie, Heltai s-a lansat și în alte întreprinderi, unele dintre ele fiind chiar profitabile. Astfel, a înființat o moară de hârtie proprie (până la acea dată folosind în tipografia sa hârtia fabricată la Brașov), moară care a funcționat până în secolul al XIX-lea. Filigranul noii mori de hârtie a apărut pentru prima dată pe o tipăritură din 1565, constând din inițialele lui Gaspar Heltai.

Heltai, ca editor și tipograf, a editat cărți pe cheltuiala proprie, rupând cu sistemul Maecena practicat de alte edituri. Deci trebuia să transforme cartea într-un articol ieftin și căutat, ușor vandabil și în mari cantități. El și-a dat seama că sașii din Transilvania puteau să-și procure cu ușurință cărți din Germania (în primul rând prin fiii studenți la diferite facultăți germane) sau din tipografiile de la Sibiu și Brașov, vestite și cu tradiție. Ținând cont de acestea, după câteva cărți tipărite la început în limba germană, și-a schimbat orientarea către publicul de limbă maghiară, care la acea vreme, nu avea nici literatură, nici tipografie protestantă proprie. Din 1559 (data la care a ajuns singurul stăpân al tipografiei și până la moartea sa, survenită în 1574), Heltai a tipărit 22 de cărți în limba maghiară, 22 în limba latină și este cunoscută și o lucrare în limba greacă¹¹.

În ceea ce privește conținutul acestor tipărituri, este natural ca pe primul loc să fie lucrările religioase, în majoritatea lor traduse de Heltai însuși, având drept scop satisfacerea cât mai deplină a gustului publicului. Așa se explică marea varietate a lucrărilor religioase tipărite în atelierul său: traduceri din Biblie, Catehismul Mare și cel Mic, Agenda, Cărți cu rugăciuni etc. Cele mai importante sunt traduceri

⁸ Simonescu, Dan, Buluță Gheorghe, Pagini din istoria cărții românești, București, 1981, p. 39-40.

⁹ Ibidem, p. 40.

¹⁰ Lakos Béla, op. cit., p. 5.

¹¹ Heltai Gáspár válogott munkái, p. 14.

din Biblie, Biblia fiind considerată de Reformă singura sursă veridică a ideilor religioase. Luther, la traducerea sa de Biblie, atașează și un abecedar, tocmai pentru ca toată lumea, chiar și țăranul de rând, să poată să o citească. Împreună cu câțiva colegi preoți, Heltai, timp de aproape două decenii s-a ocupat de traducerea în limba maghiară a Bibliei, editarea ei fiind mult timp împiedicată de împotrivirea episcopului Martinuzzi. Începând cu 1551 (anul asasinării lui Martinuzzi), lucrul la traducerea Bibliei s-a accelerat.

Heltai a îmbrățișat rând pe rând toate formele cunoscute în Transilvania ale Reformei. La început a fost adept al învățăturilor nemijlocite ale lui Luther. În 1557 a trecut la confesiunea calvină, ca mai târziu, începând cu anul 1569, să devină, pe lângă Francisc David, cel mai important propagator în Transilvania al religiei unitariene. Fenomenul este general valabil pentru toată Transilvania. Însuși principele Ioan Sigismund, în decurs de 15 ani, a trecut prin 4 confesiuni și a acordat recunoaștere legală pentru toate patru¹². Mișcarea antiunitariană și-a atins apogeul prin anul 1570. S-a extins mai ales în rândul țăranimii și se poate afirma că s-a aflat la baza răscoalei conduse de Gheorghe Crăciun, „omul negru”, țăran român de prin părțile Băii Mari, care s-a ridicat împotriva jafurilor săvârșite de domni și de turci. Răscoala a fost înfrântă. După 1570 au intrat în vigoare și în Transilvania restricțiile îndreptate împotriva antitrinitarianismului. În anul 1571 a murit Ioan Sigismund, iar noul principe Stefan Báthory, catolic convins, a început cu mână forte reprimarea noii confesiuni. Francisc David a fost înmormântat la Deva, unde a și murit după câteva luni. A devenit periculoasă și activitatea lui Heltai. A încetat să-l mai urmeze pe Francisc David, dar nici trădător n-a ajuns. A renunțat să se mai ocupe de probleme de credință și religie, îndreptându-și atenția spre literatură și istorie. Cea mai importantă lucrare din această ultimă perioadă a vieții sale este *Cronica Maghiară*, publicată în 1575. Apariția operei sale nu a mai apucat-o. În 1574, populația Clujului a fost decimată de ciumă, molimă care l-a secerat și pe Heltai. Nu știm exact când a murit, doar atât că la sfârșitul anului 1574 nu mai era printre cei vii.

Opera sa nu a dispărut odată cu el. Tipografia a fost condusă în continuare de către văduva sa, în ediția ei apărând și *Cronica Maghiară*, iar după moartea ei, conducerea tipografiei fiind preluată de către fiul lor, Gaspar Heltai jr, Tipografia a funcționat până în anul 1660. În cei 110 ani de existență, tipografia Heltai a pus în circuitul intelectual 252 de cărți, aducând un serviciu inestimabil culturii scrise transilvănene¹³.

Biblioteca Muzeului Brukenthal din Sibiu păstrează în colecțiile sale de carte veche un număr de 44 de tipărituri ieșite de sub teascurile atelierului înființat de către Gaspar Heltai, lucrări religioase, istorice, literare, care, după cum mărturisesc însemnările manuscrise de pe paginile lor, au ajuns de timpuriu în proprietatea unor cititori din Sibiu, au fost transmise multor generații, au fost citite, comentate, adnotate de multe generații, ca în cele din urmă să-și găsească odihna în colecțiile Brukenthal. În anexă redăm lista și catalogul celor 44 de tipărituri.

PRINTERS OF THE XVITH CENTURY IN THE THE BRUKENTHAL MUSEUM'S LIBRARY OF SIBIU - GASPAR HELTAI

Abstract

Gaspar Heltai was a typical personality to the era during he saw the daylight: he was a preacher of the faith in God, he wrote the history of the community he had been part of and has published in his own printing device the works conceived by him and those of the same beliefs as him. He lived during one of the most convulsed periods of time in Transylvania's history, as well as Europe's too - the XVIth century. He saw the revolt's fires led by Gheorghe Doja, went through the fall of the Hungarian kingdom after the Mohács disaster, he suffered from the outbreak of the feudal anarchy, from the internal struggles for the throne and he assisted helpless to the occupation of Buda by the Turks and the battles between the Turks and the Austrians for what was left of Hungary and the domination of Transylvania. He also was an active participant to the large ideological movement of the XVIth century, the Reform, he was a friend and fellow soldier of Francisc David in the spreading of faith in the one and only God. The Brukenthal Museum's library from Sibiu holds in its collections a number of 44 published works belonging to the printing house conducted by Gaspar Heltai, printed works that we wish to expose to the booklovers, by this paper.

¹² Ibidem, p. 16.

¹³ Ibidem, p. 20

ANEXA I

Lista tipăriturilor „Heltai” păstrate în Biblioteca Muzeului Brukenthal

1. HELTAI GASPARI: Confessio..., Wittebergae, 1555
2. DAVID FRANCISC: Consensus Doctrinae de Sacramentis Christi ... in tota Transylvania. (Claudiopoli, G. Hoffgrevius), 1557 cota: Tr. XVI/82.
3. DAVID FRANCISC: Acta Synodi pastorum ecclesiae Nationis Hungaricae in Transylvania Die Apostolorum Philippi & Jacobi Anno 1558 in oppido Thorda celebratae. (Claudiopoli, G. Hoffgrevius, 1558) cota: Tr. XVI/83.
4. SOLTAR az, az, szent Davidnac, és egyéb Prophetáknac Psalmusnac, avagy Isteni dichireteknek könyve: Szép Summátskákkal es rövideden való ærteelmöckel. Colosvarat, G. Heltai, 1560 Cota: Tr. XVI/62.
5. WESTHEMERUS BARTHOLOMAEUS: Troporum schematum ac figurarum communium libellus..., Editus in officina Casparis Helti in urbe Claudiopolitana, 1562 Cota: Tr. XVI/6.
6. Idem ex. 2. Cota: Tr. XVI/114.
7. COMPENDIUM DOCTRINAE CHRISTIANAE. (Claudiopoli, G. Heltai, 1563). Cota: V I 374.
8. BONFINIUS ANTONIUS: Historia inclyti Matthiae Hunyadi, regis Hungariae augustissimi. Claudiopoli, [G. Heltai], 1565 Cota: Tr. XVI/159.
9. Idem ex. 2. Cota: Tr. XVI/160.
10. DONATUS AELIUS: De octo partibus orationis methodus. Claudiopoli, G. Heltai, 1565 Cota: Tr. XVI/39.
11. HELTAI GASPARI: Disputatio in causa sacrosanctae et semper benedictae Trinitatis. Claudiopoli, G. Heltus, 1568. Cota: Tr. XVI/97.
12. DAVID FRANCISC, BLANDRATA GEORG: Refutatio scripti Georgii Maioris... [Claudiopoli G. Heltai], 1569. Cota: Tr. XVI/49.
13. DAVID FRANCISC: Responsio pastorum ac ministrorum ecclesiarum in Transylvania... Claudiopoli, [G. Heltai], 1570. Cota: Tr. XVI/73.
14. HELTAI GASPARI: Disputatio de Deo... Claudiopoli, (G. Heltus), 1570. Cota: Tr. XVI/203.
15. Idem ex. 2. Cota: Tr. XVI/96.
16. MELANCHTON PHILIPP: Grammatica [Claudiopoli, G. Heltai], 1570. Cota: V. I. 2262.
17. Idem ex. 2. Cota: Tr. XVI/40.
18. DAVID FRANCISC: Az egy Attya Istennec, és az o áldot szent fianac, az Jesus Christusnac istenségékröl ..., Colosvarot, (G. Heltai), 1571. Cota: Tr. XVI/95.
19. Idem ex. 2. Cota: Tr. XVI/93.
20. DAVID FRANCISC: Az Egyo o Magától Való Felséges Istennel... Colosvarot, (G. Heltai), 1571. Cota: Tr. XVI/92.
21. Idem ex. 2. Cota: Tr. XVI/94.
22. WERBŐCZI STEPHAN: Decretum az az Magyar és Erdely Országnc Törvény Könyve. Colosvarot, G. Heltai, 1571. Cota: Tr. XVI/166.
23. WERBŐCZI STEPHAN: Decretum, opus tripartitum Colosvarini, G. Heltus, 1572 Cota: Tr. XVI/143.
24. Idem ex. 2. Cota: Tr. XVI/145.
25. Idem ex. 3. Cota: Tr. XVI/142.
26. Idem ex. 4. Cota: Tr. XVI/165.
27. Idem ex. 5. Cota: Tr. XVI/144.
28. Idem ex. 3. Cota: Tr. XVI/207.
29. HELTAI GÁSPÁR: Chronica az Magyaroknac dolgairól. (Colosvarot, G. Heltai), 1575 Cota: Tr. XVI/161.
30. VITRELINUS ALEXANDER: Iudicium Ecclesiarum Polonicarum de causa Francisci Davidis... Claudiopoli, In Officina Relictae Casparis Helti, 1579. Cota: V.I. 2004.
31. DAVID FRANCISC: Defensio Francisci Davidis in negotio de non invocando Jesu Christo... [Claudiopoli, G. Heltai, 1582] Cota: Tr. XVI/61.
32. SQUARCIALUPUS MARCELLO: M.T. Ciceronis eloquentissimi ... morales definitiones. Claudiopoli, G. Heltus, 1584 Cota: Tr. XVI/111.
33. Idem ex. 2. Cota: Tr. XVI/112.
34. SQUARCIALUPUS MARCELLUS: De Fontium & fluviorum origine ac fluxu. Claudiopoli, G. Heltus, 1585. Cota: Tr. XVI/115.
35. BAROVIUS JOANNES DECIUS: Syntagma institutionum Iuris Imperialis Ac Ungarici Claudiopoli, G. Heltus, 1593. Cota: Tr. XVI/105.
36. Idem ex. 2. Cota: Tr. XVI/106.
37. SZILVASIUS JOANNES: Antiquitas et perpetua duratio fidei Catholicæ. Claudiopoli, G. Heltus, 1597. Cota: Tr. XVI/150.
38. ENIEDINUS GEORGIUS: Explicationes locorum Veteris et Novi Testamenti. [Claudiopoli, G. Heltai, 1598] Cota: Tr. XVI/103.
39. Idem ex. 2.
40. Idem ex. 3.
41. ORDO ET SERIES Rerum in Transsylvania. Claudiopoli, G. Heltus, [1613] Cota: Tr. XVII/412.
42. RADECIUS VALENTIN: Der kleine Katechismus Clausenburg, G. Heltus, durch J. R. Makai, 1620 Cota: Tr. XVII/42.
43. RADECIUS VALENTIN: Geistliche Gesänge..., Clausenburg, 1620.
44. RADECIUS VALENTIN, Illustris Feminae Iudithae Komisiae..., Claudiopoli, 1621. Cota: v.II.1995

ANEXA 2

Catalogul tipăriturilor "Heltai" aflate în Biblioteca Muzeului Brukenthal

1.

1555

CONFESSIO // DE MEDIATORE GENE- // ris Humani Jesu Christo vero Deo // et Homine, contracta nomine // et voluntate Ministrarum // Ecclesiae in urbe // Claudiopoli in // Pannonia. // A CASPARO HEL- // to eius loci Pastore. // Ex veterum et Recentium // Theologorum scriptis. // WITTEBERGAE // ANNO. // M.D.L.V. //

COLOPHON: WITEBERGAE, // Ex officina typographica // Viti Creutzer.

BIBLIOGRAFIE: Năgler, I/30.

ASPECT GRAFIC: tipar negru, ornamente tipografice.

PAGINAȚIA: 32 foi nen, în 8°, 27 rânduri pe pagină.

LEGĂTURA: coperte din lemn învelite în piele brună, ornamente în presă, urme de încuietori metal (sec. XVI).

ÎNSEMĂNĂRI MSS: dedicația mss. a autorului:

- 1) *Reverend. Viro D. Hirdao pastor Insulano amico d-no, Casp. Heltus...* (toaia de titlu)
- 2) *supralibros: N.F. 1562* (coperta I)

PROVENIENȚA: (Biblioteca gimnaziului ev. Sibiu)

COTA: Tr. XVI/45

NR. INV.: 110126

NOTĂ: Cartea este legată împreună cu:

- 1) *Confessio doctrinae saxonicarum*, Lipsiae, 1553 (Tr. XVI/44)
- 2) *Epitome*, Wittenberg, 1561 (Tr. XVI/46)
- 3) *Responsio Philippi Melanctonis...*, Lipsiae, 1543 (Tr. XVI/47)
- 4) *Ettliche Spruche Doc. Martini Luther, s.l.*, 1535 (Tr. XVI/48)

2.

1557

CONSENSUS // DOCTRINAE DE SACRA- // mentis Christi, Pastorum et Ministro- // rum Ecclesiarum in inferiori Panno- // nia, et Nationis utriusq. in // tota Transylvania. // CONSCRIPTUS ET PUBLI- // catus in Sancta Synodo Claudiopoli- // tana Transylvaniae, ipsa die sanctae, // individuae et semper benedic- // tae Trinitatis. // ANNO // M.D.LVIII.

COLOPHON: IMPRESSUS CLAUDIOPOLI // Transylvaniae in officina Georgii // Hoffgrevii. Anno 1557.

BIBLIOGRAFIE: Năgler, I/38.

ASPECT GRAFIC: tipar negru, stema orașului Cluj.

PAGINAȚIA: 16 foi nen, în 4°, 29 rânduri pe pagină.

LEGĂTURA: pergament manuscris, cu negru și roșu, cu neume pe 4 linii.

ÎNSEMĂNĂRI MSS:

- 1) *ex libris mss: Ex legato Dni Andreae Oltardi. Aō. 1660. (forțat 1)*
- 2) *ex libris etichetă: H. Kapellen bibl. N. 4. (forțat 1)*
- 3) *ex libris etichetă: LIBER BIBLIOTHECAE GYM. CIBIN. A.C. CL. N. COMMODATUS PROBE CURETUR RITE RESTITUATUR AD PROXIMAM D.XXXI. MART. XXX. IUN. XXX. SEPT. XVII. DEC.OTHECAE... (forțat 1)*
- 4) *note de lector (fila gardă)*

PROVENIENȚA: Biblioteca gimn. ev. Sibiu.

COTA: Tr. XVI/82.

NR. INV.: nu este.

NOTĂ: este legată împreună cu:

- 1) *Brevis confessio...*, s.l., M.D.LXIII. (cota Tr. XVI/80)
- 2) *Brentius, De personali unione...*, Tubingae, M.D.LXI. (cota Tr. XVI/81)
- 3) *Acta synodi pastorum...*, s.l., 1558 (cota Tr. XVI/83)

3.

1558

ACTA SYNODI // PASTORUM ECCLESIAE // Nationis Hungaricae in Transyl-// vania, Die Apostolorum Philippi // et Jacobi, Anno // M.D.LVIII. // In oppido Thorda caelebratae. // Quibus adiunctum est indicium inclytae A- // cademiae Witenbergensis, de controversia Coe- // nae Domini a Clarissima et doctissimo // Viro Philippo Melanctone conscriptum, Eccle- // sysq; Transylvanicis transmissum. // Die et anno ut supra.

COLOPHON: IMPRESSUM CLAUDIOPOLI // Transylvaniae In officina Georgii // Hoffgrevii, Anno M.D.LVIII.

BIBLIOGRAFIE: Năgler, I/45

ASPECT GRAFIC: tipar negru, ornamente tipografice

PAGINAȚIE: 10 foi nen., în 4°, 29 rânduri pe pagină

LEGĂTURA: pergament manuscris cu roșu și negru, neume

ÎNSEMĂNĂRI MSS:

- 1) ex libris mss: *Ex legato Dni Andreae Oltardi. Aō. 1660. (forțaț 1)*
- 2) ex libris etichetă: *LIBER BIBLIOTHECAE GYMNI. CIBIN. A.C. CL. N. COMMODATUS PROBE CURETUR RITE RESTITUATUR AD PROXIMAM D.XXXI. MART. XXX. IUN. XXX. SEPT. XVII. DEC. (forțaț 1)*
- 3) ex libris mss: Pars. Bibl. Cibi (foaia de titlu)
- 4) cugetări religioase (passim)

PROVENIENȚA: Biblioteca gimn. Evang. Sibiu

COTA: Tr. XVI/83.

NR. INV. 185178.

Notă: LEGAT ÎMPREUNĂ CU:

- 1) *Brevis confessio...*, s.l., 1563
- 2) *Brentius. De personali unione...*, Tübingae, 1561
- 3) *Consensus Doctrinae de Sacramentis Christi*, s.l., 1558

4.

1560

SOLTÁR // AZ AZ, // SZENT DAVIDNAC, ES EGYEB // Prophétáknac Psalmusinac, avagy Isteni dichi- // retekneć könyve: Szép Summátskákkal es // rövideden valo aertelmöckel. // Magyar Nyelven // HELTAI GASPÁR etc. // COLOSVARAT. // M.D.LX.

COLOPHON: COLOSVARAT // NYOMTATTOT, AZ // Wmac lisztességére: a ne- // mes Magyar nemzet- // nec építésére: Hel- // tai Gáspártól. // 1560.

BIBLIOGRAFIE: Nágler, I/47.

ASPECT GRAFIC: tipar negru, ornamente tipografice, note marginale.

PAGINAȚIE: 300 foi num., în 8°, 19 rânduri pe pagină.

LEGĂTURA: coperte din lemn învelite în piele brună, ornamente în presă (sec. XVI)

ÎNSEMÂNĂRI MSS:

- 1) ex libris mss:
  - a) *...meus est hoc liber...Smith-Fuss (forțaț 1)*
  - b) *Iste liber pertinet Andreae M. (forțaț 2)*
  - c) *Liber Biblioth. Gymn. Cibi A.C. (forțaț 1)*

PROVENIENȚA: Biblioteca gimn. evang. Sibiu

COTA: Tr. XVI/62

NR. INV.: 185162.

5.

1562

TROPORUM // SCHEMATUM AC FI- // GURARUM COMMUNIIUM // Libellus: // Ex variis Authoribus in usum Stu- // diosorum Theologiae et bona- // rum artium col- // lectus. // Una cum indice etc. // Editus in officina Casparis Helti in urbe Claudiopolitana // M.D.LXII.

COLOPHON: IMPRESSUM CLAUDIOPOLI TRAN- // sylvaniae in officina Casparis Helti, // M.D.LXII.

BIBLIOGRAFIE: Nágler, I/53.

ASPECT GRAFIC: tipar negru, inițiale ornate.

PAGINAȚIE: 8 foi nen, 94 p. num., în 8°, 26 rânduri pe pagină.

LEGĂTURA: pergament manuscris.

ÎNSEMÂNĂRI MSS:

- 1) ex libris mss: *Multa eruditione...Dno Andrea Lamii, dabat Martin Wild. (foaia de titlu)*
- 2) ex libris etichetă: *H. Kapellenbibl. Nr. 16 (forțaț 1)*
- 3) ex libris etichetă: *LIBER BIBLIOTHECAE GYMNI. CIBIN. A.C. CL. N. COMMODATUS, PROBE CURETUR, RITE RESTITUATUR AD PROXIMAM D.XXXI. MART. XXX. IUN. XXX. SEPT. XVII. DEC. (forțaț 1)*
- 4) însemnare mss. cu caracter moralizator: *Ora et labora, sic Deus dabit omnia bona. Multa rogare rogata tenta Docere. Hac tria discipulum faciunt superare magistrum. (foaia gardă verso)*
- 5) însemnare mss. cu caracter moralizator: *Disce puer dum tempus habes...* (forțaț 2)

PROVENIENȚA: Biblioteca gimn. ev. Sibiu

COTA: Tr. XVI/6.

NR. INV.: 34390.

6.

1562

TROPORUM // SCHEMATUM AC FI- // GURARUM COMMUNIIUM // Libellus: // Ex variis Authoribus in usum Stu- // diosorum Theologiae et bona- // rum artium col- // lectus. // Una cum indice etc. // Editus in officina Casparis Helti in urbe Claudiopolitana // M.D.LXII.

COLOPHON: IMPRESSUM CLAUDIOPOLI TRAN- // sylvaniae in officina Casparis Helti, // M.D.LXII.

BIBLIOGRAFIE: Nágler, I/54.

ASPECT GRAFIC: tipar negru, inițiale ornate.

PAGINAȚIE: 8 foi nen, 94 p. num., în 8°, 26 rânduri pe pagină.

LEGĂTURĂ: pergament manuscris, roșu și negru cu neume.

ÎNSEMĂNĂRI MSS:

- 1) ex libris mss: *Sum unus ex libris Andreae Belgarianno. Anno Domini Jesu Christi 1609.* (forzaț 1)
- 2) ex libris etichetă: *LIBER BIBLIOTHECAE GYMNI. CIBIN. A.C. CL. N. COMMODATUS, PROBE CURETUR, RITE RESTITUATUR AD PROXIMAM D.XXXI. MART. XXX. IUN. XXX. SEPT. XVII. DEC. (forzaț 1)*
- 4) însemnare mss. cu caracter moralizator: *Pogány embereknek bűne, gondolatya, Senki azt meg sem gondolhattya (foaia titlu)*

PROVENIENȚA: Biblioteca gimn. ev. Sibiu

COTA: Tr. XVI/114.

NR. INV.: 185399.

7.

1562-1563

COMPEN- // dium Doctrinae // Christianae, quam omnes Pastores // et Ministri Ecclesiarum Dei in // tota Ungaria et Transylva- // nia, quae in corruptum le- // su Christi Evangelium // amplexae sunt, do- // cent ac profi- // tentur. // In publicis Synodis Tartzalien, ac // Thorden, editum et publicatum. // Indicem singularum locorum in // fine libelli additum reperies. // Anni Domini. // M.D.LXII. et M.D.LXIII [Claudiopoli, G. Heltai, 1563]

BIBLIOGRAFIE: Năgler, I/55.

ASPECT GRAFIC: tipar negru, note marginale

PAGINAȚIA: 8 foi nen, 180 foi num, 8 foi nen, în 8°, 18 rânduri pe pagină

LEGĂTURĂ: pergament manuscris, roșu și negru, cu neume

ÎNSEMĂNĂRI MSS:

- ex libris mss: *Ex legato Dni. Simonis Rihelii Anno 1660 (forzaț 1)*
- ex libris etichetă: (gimnaziul)

PROVENIENȚA: Bibl. gimn. ev. Sibiu

COTA: v.I.374

NR. INV.: 92644

8.

1565

HISTORIA // INCLYTI MATTHIAE HUNNYADIS, REGIS // Hungariae augustissimi, Ex An- // tonii Bonfinii, Historici disertis, libris, Decadis primum // Tertiae, deinde Quartae (quae latuit hactenus, nul // libiq; impressa fuit) in unum congesta // ac disposita // A // CASPARE HELTO, // Claudiopolitanae Ecclesiae Ministro, // ac Typographo. // VATICINIUM. // Antonii Bonfinii, de perturbatione et con- // cessione Regni Hungarici. // Extat. Lib. III. Decadis. III. Pag. 426. Barbaram igitur Seythice, inquit, gentis immanita- // tem, que tantopere concordiam et ocium abominatur, // din iste furor exercuit: Et causq (ni mentiar) exercebit, // donec se quiesq. Metiri, Cohercere ambitionem, Aliena // dimittere, Invidia carere, Mutuamq concordiam amare // didicerit. // CLAUDIOPOLI // in Transylvania, Anno post datum // et natum Messiam. // 1565

BIBLIOGRAFIE: Năgler, I/63.

ASPECT GRAFIC: tipar negru, note marginale.

PAGINAȚIE: 132 foi nen.

LEGĂTURĂ: coperte din carton învelite în hârtie marmorată cu cotorul și colțurile din piele (sec. XIX)

ÎNSEMĂNĂRI MSS:

- ex libris mss: Gustavus Seivert (foaia de titlu)

PROVENIENȚA: colecția veche

COTA: Tr. XVI/159.

NR. INV.: 73838.

9.

1565

[HISTORIA // INCLYTI MATTHIAE HUNNYADIS, REGIS // Hungariae augustissimi, Ex An- // tonii Bonfinii, Historici disertis, libris, Decadis primum // Tertiae, deinde Quartae (quae latuit hactenus nul // libiq; impressa fuit) in unum congesta // ac disposita // A // CASPARE HELTO, // Claudiopolitanae Ecclesiae Ministro, // ac Typographo. // VATICINIUM. // Antonii Bonfinii, de perturbatione et con- // cussione Regni Hungarici. // Extat. Lib. IIII Decadis.III. Pag. 426. Barbaram igitur Scythice, inquit, gentis immanita- // tem, que tantopere concordiam et ocium abominatur, // din iste furor exercuit: Et consq. (ni mentiar) exercebit, donec se quiesq. Metiri, Cohercere ambitionem, Aliena // dimittere, Invidia carere, Mutuanq. Concordiam amare // didicerit. // CLAUDIOPOLI // in Transylvania, Anno post datum // et natum Messiam- // 1565.]

- lipsește foaia de titlu.

BIBLIOGRAFIE: Năgler, I/64.

ASPECT GRAFIC: tipar negru, note marginale.

PAGINAȚIE: 132 foi nen.

LEGĂTURĂ: coperte din carton presat învelite în hârtie. Cotorul imprimat cu figuri geometrice. (sec. XIX)

PROVENIENȚA: colecția veche.

COTA: Tr. XVI/160.
NR. INV.: 10990

10.

1565

AELII DO- // NATI, VIRI CLARIS- // SIMI, DE OCTO PARTIBUS ORA- // tionis Methodus, Questionculis // puerilibus, undiq. collectis, illu- // strata: Per Leonartum Cul- // manum Craylshey- // mensem: // Nunc denno revisa et diligen- // ter recognita, a Grego- // rio Molnar etc. // IMPRESSA CLAU- // diopoli Transylvaniae, in of- // ficina Gasparis Helti: // M.D.LXV.

COLOPHON: IMPRESSUM CLAU- // diopoli Transylvaniae in offici- // na Casparis Helti. Anno // M.D.LXVI.

BIBLIOGRAFIE: Năgler, I/65.

ASPECT GRAFIC: tipar negru, ornamente tipografice, însemnări marginale.

PAGINAȚIE: 70 foi nen, in 8°, 25 rânduri pe pagină.

LEGĂTURA: coperte din lemn învelite în piele brună. Ornamente în presă. Urme de încuietori metal. (sec. XVI)

ÎNSEMĂNĂRI MSS:

1) ex libris mss:

a) *Hic liber pertinet ad me Andream Deidricium Cibiniensem, anno Domini 1599* (fila gardă verso)

b) *Dono dedit dominus Iohannes Oltardus Thomae Dei: anno 1641* (fila gardă verso)

c) *Sum ex libris Andreae Deidricii ab anno 1641* (fila gardă verso)

d) *Paul Fab(ricius) Cib* (foaia de titlu)

e) *Hoc liber pertinet ad Marcellum zum Burbrich* (forzaț 1)

2) ex libris etichetă:

a) *H. Kapellenbibl. Nr. 5* (forzaț 1)

b) *LIBER BIBLIOTHECAE GYMNI. CIBINI A.C.CL.M. COMMODATUS PROBE CURETUR RITE RESTITUATUR AD PROXIMAM D.XXXI. MART. XXX. IUN. XXX. SEPT. XVII. DEC.* (forzaț 1)

PROVENIENȚA: Bibl. gimn. ev. Sibiu.

COTA: Tr. XVI/39.

NR. INV.: 49263.

NOTA: legat cu: Melanchton, Grammatica, s.l., 1570 (Tr. XVI/40)

11.

1568

DISPUTATIO // in causa sacrosanctae // ET SEMPER BENEDICTAE // TRINITATIS, INDICTIONE SERENISS. PRIN- // cipis etc. inter Novatores D. Georgium Blandra- // tam, Franciscum Davidis, eorumq. Asseclas et // Pastores Ministrosq. Ecclesiae Dei catholicae consensum // Hungaria et Transylvania, qui divinam veritatem // ex scriptis Prophetis et Apostolicis, iuxta con // tinuum Ecclesiae sanctae catholice consen- // sum, defendendam susceperunt, per // decem dies, Albae Iuliae in Tran- // sylvania Habita: // ORDINATIONE AC VOLUN- // tate corundum Pastorum ac Ministrarum // catholicae partis revisa ac publicata: // CLAUDIOPOLI. // A Caspare Helto. Anno Domini. // 1568.

COLOPHON: IMPRESSUM CLAUDIO- // poli in Transylvania, in Officina // Casparis Helti, Anno // Domini 1568.

BIBLIOGRAFIE: Năgler, I/80.

ASPECT GRAFIC: tipar negru, ornamente tipografice, note marginale.

PAGINAȚIE: 147 foi nen.

LEGĂTURA: legătură nouă.

ÎNSEMĂNĂRI MSS:

- ex libris mss:

1. *Benedictus Deus meus. Ex legato Oltardiano. An 1660* (foaia de titlu)

2. *Ioh. Oltardi. A.o. 1660* (foaia de titlu)

3. *Pars. Bibl: Cibiniensis* (foaia de titlu)

PROVENIENȚA: Biblioteca gimn. ev. Sibiu.

COTA: Tr. XVI/97.

NR. INV.: 110030.

12.

1569

[Refutatio scripti Georgii Maioris, in quo Deum trinum in personis et usum in Essentia Unicum deinde eius Filium in persona et duplicem in naturis ex lacunis Antichristi probare conatus est. Authoribus Francisco Davidis superintendente et Georgio Blandrata doctore. Claudiopoli. G. Heltai, 1569.

BIBLIOGRAFIE: Năgler, I/83.

ASPECT GRAFIC: tipar negru, ornamente tipografice.

PAGINAȚIA: 215 foi nen, in 8°.

LEGĂTURA: coperte din pergament manuscris cu neume.

ÎNSEMĂNĂRI MSS:

- ex libris mss:

1) *Matthias Miles Mediensis Añ 1675 die 3 Maij, Cibinii* (forzaț 1)

2) *Pars bibl. Cibiniensis* (foaia de titlu)

PROVENIENȚA: Biblioteca gimnaziului ev. Sibiu.

COTA: Tr. XVI/49.

13.

1570

RESPONSIO // *Pastorum ac Mini- // STORUM ECCLESIA RUM // IN TRANSYLVANIA, QUAE UNUM // Deum Patrem Ghristi, et Iesum Chri- // stum filium Dei crucifixum, // unumq. Amborum // Spiritum con- // fitentur. // AD // MELIANAS PROPOSITIO- // nes, Disputationi Czengerianae destina- // tas quibus Deus Antichristi, Et Fi- // lius ille commentitius cum // extravagante Spiritu // defenditur. // CLAUDIOPOLI. // ANNO // 1570.

BIBLIOGRAFIE: Năgler, I./85.

ASPECT GRAFIC: tipar negru, ornamente tipografice, însemnări marginale

PAGINAȚIE: 14 foi nen, în 4°, 33 rânduri pe pagină.

LEGĂTURA: coperte din carton învelite în piele marmorată, colorul ornamentat cu motive florale aurite, tranșa roșie (sec. XVIII, legătura Brukenenthal).

ÎNSEMĂNĂRI MSS:

- 1) *Hoc anno perceptorem habui Vaaradini Ambrosium Vásárhelyi.* (foaia de titlu)
- 2) însemnare în limba maghiară despre zestrea dată unei fete de către părinți (ultima pagină)

PROVENIENȚA: Biblioteca personală Brukenenthal.

COTA: Tr. XVI/73.

NR. INV.: 73403.

NOTĂ: este legată împreună cu:

- 1) Eniedinus G, Explicatio, s.l., s.a. (Tr. XVI/68)
- 2) Brevis enaratio, Alba Iulia, 1568 (Tr. XVI/69)
- 3) De mediatoris Jesu Christi, Alba Iulia, 1568 (Tr. XVI/70)
- 4) Refutatio, Alba Iuliae, s.a. (Tr. XVI/71)
- 5) Demonstratio, Albae Iuliae, s.a. (Tr. XVI/72)
- 6) Basilii, Az apostoli..., Fejervar, 1568 (Tr. XVI/74)

14.

1570

DISPUTATIO // DE DEO PER DE- // CEM DIES CONTINUOS // indictione Sereniss. Principis etc inter // partes habita, in Urbe // Transylvana. // ALBA JULIA // Denne, cum nova Praefatione // aedita. // CLAUDIOPOLI. // ANNO DOMINI // 1570.

COLOPHON: IMPRAESSUM CLAUDIO- // poli in Transylvania, in Officina // Casparis Helti, Anno // Domini 1568.

BIBLIOGRAFIE: Năgler, I./86.

ASPECT GRAFIC: tipar negru, note marginale.

PAGINAȚIE: 147 foi nen, în 4°, 31 rânduri pe pagină.

LEGĂTURA: coperte din carton (sec. XVI).

ÎNSEMĂNĂRI MSS:

In servio Musis Simonii Cibiniensis Transylvanii 1652. (foaia de titlu)

PROVENIENȚA: Colecția veche

COTA: Tr. XVI/203.

NR. INV.: 93089.

NOTĂ: este legată împreună cu:

- 1) De Comitibus, 1697 (carte mss. Tr. XVI/200)
- 2) Comet - Predigt, H-st, 1681 (Tr. XVI/201)
- 3) Verpflegs-Ordnung (Tr. XVI/202)
- 4) Gratio Ioannis Zilvasii, Cibinii, 1591 (Tr. XVI/204)
- 5) Quod numen Divinum... (Tr. XVI/205)

15.

1570

DISPUTATIO // DE DEO PER DE- // CEM DIES CONTINUOS // indictione Sereniss. Principis etc inter // partes habita, in Urbe // Transylvana. // ALBA JULIA // Denne, cum nova Praefatione // aedita. // CLAUDIOPOLI. // ANNO DOMINI // 1570.

COLOPHON: IMPRAESSUM CLAUDIO- // poli in Transylvania, in Officina // Casparis Helti, Anno // Domini 1568.

BIBLIOGRAFIE: Năgler, I./87.

ASPECT GRAFIC: tipar negru, note marginale.

PAGINAȚIE: 147 foi nen, în 4°, 31 rânduri pe pagină.

LEGĂTURA: pergament manuscris cu roșu, negru, verde, cheutori piele.

ÎNSEMĂNĂRI MSS:

- 1) *Ex legato Dni Simonis Rihely stud. Cibir. 1660* (forzaț 1)
- 2) *ex libris etichetă: LIBER...* (forzaț 1)
- 3) *ex libris mss: Pars Bibl. Cibir.* (foaia de titlu)

PROVENIENȚA: Bibl. gimn. ev. Sibiu.

COTA: Tr. XVI/96.

NR. INV.: 185177.

16.

1570

GRAMMA- // TICA PHILIPPI ME- // LANTHO- // NIS // AB AUTHORE RECO- // gnita, Et à Mycillo aucta, et // ultimo locupletata. // DE ORTOGRAPHIA // tractatus recens accessit. // Cum Gratia et Privilegio Sereniss. // Regis Hungariae etc. // ANNO // DOMINI SIVE NATI // MESSIAE. // 1570.

BIBLIOGRAFIE: Năgler, I/88.

ASPECT GRAFIC: tipar negru, ornamente tipografice, note marginale.

PAGINAȚIE: 274 foi nen.

LEGĂTURA: coperte din lemn învelite în piele brună, ornamente în presă, urme de încuietori metal (sec. XVI).

ÎNSEMĂNĂRI MSS:

Hoc liber pertinet ad Marcellum Zwibricht (forzat)

PROVENIENȚA: Bibl. gimn. ev. Sibiu.

COTA: v. I. 2262.

NR. INV.: .

17.

1570

GRAMMA- // TICA PHILIPPI ME- // LANTHO- // NIS // AB AUTHORE RECO- // gnita, Et à Mycillo aucta, et // ultimo locupletata. // DE ORTOGRAPHIA // tractatus recens accessit. // Cum Gratia et Privilegio Sereniss. // Regis Hungariae etc. // ANNO // DOMINI SIVE NATI // MESSIAE. // 1570.

BIBLIOGRAFIE: Năgler, I/89.

ASPECT GRAFIC: tipar negru, ornamente tipografice, note marginale.

PAGINAȚIE: 274 foi nen.

LEGĂTURA: coperte din lemn învelite în piele brună, ornamente în presă, urme de încuietori metal (sec. XVI).

ÎNSEMĂNĂRI MSS:

Hoc liber pertinet ad Marcellum Zwibricht (forzat)

PROVENIENȚA: Bibl. gimn. ev. Sibiu.

COTA: Tr. XVI/40.

NR. INV.: 49263.

NOTĂ: este legată împreună cu:

1. Aelii Donati, De acta ptribus orationis..., Claudiopoli, 1565 (Tr. XVI/39).

18.

1571

AZ EGY ATTYA // ISTENNEC, ÉS AZ Ő ÁLDOT // SZENT FIÁNAC AZ IESUS CHRISTUSNAC // Istenségekről igaz vallástétel, a Prophetác és // Apostoloknac írassinac igaz folyása // szerént irattattot. // DAVID Ferencztől, a megfeszített le- // sus Christusnac szogaiatol. // Caroli Petermec, és Melius Petermec ackos // kodassinac ellene veteltet. // PSALM LXXXI. // Ne légyen üdegen Istened, es más I- // stent ne tisztelly. // COLOSVAROT. // M.D.LXXI. esztendőben.

BIBLIOGRAFIE: Năgler, I/95.

ASPECT GRAFIC: tipar negru, ornamente tipografice.

PAGINAȚIE: 74 foi nen, in 4º, 33 rânduri pe pagină.

LEGĂTURA: coperte din carton învelite în piele neagră (legătură nouă).

ÎNSEMĂNĂRI MSS: nu sunt.

PROVENIENȚA: Biblioteca gimn. ev. Sibiu.

COTA: Tr. XVI/95.

NR. INV.: 110123

NOTĂ: este legată împreună cu: DAVID FERENCZ, AZ EGY Ő MAGÁTOL VALÓ..., Colosvárot, 1571 (cota Tr.

XVI/94)

19.

1571

AZ EGY ATTYA // ISTENNEC, ÉS AZ Ő ÁLDOT // SZENT FIÁNAC AZ IESUS CHRISTUSNAC // Istenségekről igaz vallástétel, a Prophetác és // Apostoloknac írassinac igaz folyása // szerént irattattot. // DAVID Ferencztől, a megfeszített le- // sus Christusnac szogaiatol. // Caroli Petermec, és Melius Petermec ackos // kodassinac ellene veteltet. // PSALM LXXXI. // Ne légyen üdegen Istened, es más I- // stent ne tisztelly. // COLOSVAROT. // M.D.LXXI. esztendőben.

BIBLIOGRAFIE: Năgler, I/96.

ASPECT GRAFIC: tipar negru, ornamente tipografice.

PAGINAȚIE: 82 foi nen, in 4º, 33 rânduri pe pagină.

LEGĂTURA: coperte din carton învelite în piele brună, ornamente în presă (sec. XVI).

ÎNSEMĂNĂRI MSS: nu sunt.

PROVENIENȚA: Biblioteca gimn. ev. Sibiu.

COTA: Tr. XVI/93.

NR. INV.: 185166.

NOTĂ: este legată împreună cu:

DAVID FERENCZ, AZ EGY Ő MAGÁTOL VALÓ..., Colosvárot, M.D.LXXI (cota Tr. XVI/92)

20.

1571

AZ EGY Ő MAGÁ // TOL VALO FELSÉGES ISTEN // RÖL, ÉS AZ Ő. IGAZ FIÁ // rol, a Nazareti Iesusrol, az igaz Messiásrol, A // szent Írásbol vőt Vallástétel: Mellyben a // Papánac és a Papazóknac minden // akoskodássac és hamis magya // razattoc meg seitetec. // DAVID Ferencztől a meg feszített le // sus Christusnac szogialitol irattatot. // COLOSVAROT. // M.D.LXXI. esztendőben.

BIBLIOGRAFIE: Nágler, I./97.

ASPECT GRAFIC: tipar negru, ornamente tipografice.

PAGINAȚIE: 150 foi nen.

LEGĂTURA: coperte din carton învelite în piele brună, ornamente în presă (sec. XVI).

ÎNSEMNAȚII MSS: nu sunt.

PROVENIENȚA: Biblioteca gimnaziului ev. Sibiu.

COTA: Tr. XVI/92.

NR. INV.: 185166.

NOTĂ: este legată împreună cu:

DAVID FERENTZ: Az egy atya Istenec..., Colosvarot, 1571. (cota: Tr. XVI/93)

21.

1571

[AZ EGY Ő MAGÁ // TOL VALO FELSÉGES ISTEN // RÖL, ÉS AZ Ő. IGAZ FIÁ // rol, a Nazareti Iesusrol, az igaz Messiásrol, A // szent Írásbol vőt Vallástétel: Mellyben a // Papánac és a Papazóknac minden // akoskodássac és hamis magya // razattoc meg seitetec.] DAVID Ferencztől a meg feszített le // sus Christusnac szogialitol irattatot. // COLOSVAROT. // M.D.LXXI. esztendőben.]

BIBLIOGRAFIE: Nágler, I./98.

ASPECT GRAFIC: tipar negru, ornamente tipografice.

PAGINAȚIE: lipsește foaia de titlu, 150 foi nen, în 4°, 31 rânduri pe pagină.

LEGĂTURA: coperte din carton învelite în piele neagră (legătură nouă).

ÎNSEMNAȚII MSS:

1) ex libris mss: *Ex legato Simonis Rihely Stud. Cib. 1660* (fila 1 nen)

2) însemnări marginale, sublinieri în text (passim)

PROVENIENȚA: Biblioteca gimnaziului ev. Sibiu.

COTA: Tr. XVI/94.

NR. INV.: 110123.

NOTĂ: este legată împreună cu:

DAVID FERENTZ: AZ EGY ATTYA ISTENNEC..., Colosvarot, M.D.LXXI. (cota: Tr. XVI/95)

22.

1571

DECRE- // TUM. // AZ az, // MAGYAR ÉS ERDÉLY // Országnc Törvény Könyve // HELTAI GÁSPÁRTÓL // kinek nyomán meg nyom- // taltot. // COLOSVÁROT. 1571.

COLOPHON: Colosvarot nyomtatot // HELTAI GÁSPÁR ÁLTAL // M.D.LXXI.

BIBLIOGRAFIE: Nágler, I./100.

ASPECT GRAFIC: tipar negru, ornamente tipografice.

PAGINAȚIE: 4 foi nen, 174 foi num, 10 foi nen, în 4°, 27 rânduri pe pag.

LEGĂTURA: pergament

ÎNSEMNAȚII MSS: nu sunt

PROVENIENȚA: colecția veche

COTA: Tr. XVI/166.

NR. INV.: 120838

NOTĂ: este legată împreună cu:

1) Kászonyi J., Rövid igazgatás, Gyula-Fejérváratt, 1647. (Tr. XVI/164)

2) Decretum opus tripartitum, Colosvarini, 1572. (Tr. XVI/165)

NOTĂ: gravurile din carte sunt semnate cu litera L (Iacobus Lucius)

23.

1572

DECRETUM // OPUS TRIPARTITUM // iuris consuetudinarii // inelyti Regni Hun- // gariae. // PER // D. Stephanum de Verböcz etc congestum, // et voluntate Sereniss. Regis Wladislai, ex. con- // sensu Regnicolarum publice editum, // ac confirmatum. // Anno // Dom. 1514. // Nunc vero impraesum // COLOSVARINI IN OFFICINA // Casparis Helti // Anno Domini 1572.

BIBLIOGRAFIE: Nágler, I./102

ASPECT GRAFIC: tipar negru, ornamente tipografice, foaia de titlu încadrată cu chenar ornat cu figuri.

PAGINAȚIE: 6 foi albe, 16 foi nen, 204 foi num, 8 foi nen, 2 foi albe, în 4°, 27 rânduri pe pagină.

LEGĂTURA: coperte din carton învelite în piele albă, ornamente în presă (sec. XVI).

ÎNSEMĂNĂRI MSS: nu sunt.
 PROVENIENȚA: colecția veche.
 COTA: Tr. XVI/143.
 NR. INV.: 30907.

24.

1572

DECRETUM // OPUS TRIPARTITUM // iuris consuetudinarii // inelyti Regni Hun- // gariae. // PER // D. Stephanum de Verböcz etc congestum, // et voluntate Sereniss. Regis Wladislai, ex. con- // sensu Regnicolarum publice editum, // ac confirmatum. // Anno // Dom. 1514. // Nunc vero impraessum // COLOSVARINI IN OFFICINA // Casparis Helti // Anno Domini 1572.

BIBLIOGRAFIE: Năgler, I./103

ASPECT GRAFIC:

PAGINAȚIE:

LEGĂTURA: coperte din carton învelite în piele brună, ornamente în presă (sec. XVI).

ÎNSEMĂNĂRI MSS:

- ex libris mss: *Ex dona Pracs... D-ni Zigleri Fuchssi in possessionem Joh. Friedr. Ktesii Aō. 793. D. 17. Aug.* (verso foaia de titlu)

PROVENIENȚA: colecția veche

COTA: Tr. XVI/145.

NR. INV.: 67334.

25.

1572

DECRETUM // OPUS TRIPARTITUM // iuris consuetudinarii // inelyti Regni Hun- // gariae. // PER // D. Stephanum de Verböcz etc congestum, // et voluntate Sereniss. Regis Wladislai, ex. con- // sensu Regnicolarum publice editum, // ac confirmatum. Anno // Dom. 1514. // Nunc vero impraessum // COLOSVARINI IN OFFICINA // Casparis Helti // Anno Domini 1572.

BIBLIOGRAFIE: Năgler, I./104

ASPECT GRAFIC: tipar negru, ornamente tipografice, foaia de titlu încadrată.

PAGINAȚIE: 16 foi nen, 204 foi num, 8 foi nen, în 4º, 27 rânduri pe pagină.

LEGĂTURA: pergament (sec. XVI).

ÎNSEMĂNĂRI MSS:

- 1) ex libris mss: *Sum Secedy Galti* (foaia de titlu)
Ioannis Schultz (foaia de titlu)
- 2) note de lector (forzaț 1 și 2)

PROVENIENȚA: colecția veche

COTA: Tr. XVI/142.

NR. INV.: 34400.

26.

1572

DECRETUM // OPUS TRIPARTITUM // iuris consuetudinarii // inelyti Regni Hun- // gariae. // PER // D. Stephanum de Verböcz etc congestum, // et voluntate Sereniss. Regis Wladislai, ex. con- // sensu Regnicolarum publice editum, // ac confirmatum. Anno // Dom. 1514. // Nunc vero impraessum // COLOSVARINI IN OFFICINA Casparis Helti. // Anno Domini 1572.

BIBLIOGRAFIE: Năgler, I./105.

ASPECT GRAFIC: tipar negru, ornamente tipografice, foaia de titlu în chenar omat cu figuri.

PAGINAȚIE: 16 foi nen, 204 foi num, 8 foi nen, în 4º, 27 rânduri pe pagină.

LEGĂTURA: pergament.

ÎNSEMĂNĂRI MSS:

- supra ex libris: A C T. 1653 (coperta 1)

PROVENIENȚA: colecția veche.

COTA: Tr. XVI/165.

NR. INV.: fără

NOTĂ: legată împreună cu:

- 1) Kászonyi J., Rövid igazgatás, Gyula-Fejérváratt, 1647. (Tr. XVI/164)
- 2) Decretum, Colosvárot, 1571 (Tr. XVI/166)

27.

1572

DECRETUM // OPUS TRIPARTITUM // iuris consuetudinarii // inelyti Regni Hun- // gariae. // PER // D. Stephanum de Verböcz etc congestum, // et voluntate Sereniss. Regis Wladislai, ex. con- // sensu Regnicolarum publice editum, // ac confirmatum. // Anno // Dom. 1514. // Nunc vero impraessum // COLOSVARINI IN OFFICINA // Casparis Helti // Anno Domini 1572.

BIBLIOGRAFIE: Năgler, I./106

ASPECT GRAFIC:

PAGINAȚIE:
 LEGĂTURA: coperte din carton învelite în piele neagră, ornamente în presă (sec. XVI).
 ÎNSEMNĂRI MSS: nu sunt.
 PROVENIENȚA: colecția veche.
 COTA: Tr. XVI/144.
 NR. INV.: 48822.

28.

1572

DECRETUM // OPUS TRIPARTITUM // iuris consuetudinarii // inelyti Regni Hun- // gariae. // PER // D. Stephanum de Verbőcz etc congestum, // et voluntate Sereniss. Regis Wladislai, ex. con- // sensu Regnicolarum publice editum, // ac confirmatum. // Anno // Dom. 1514. // Nunc vero impraessum // COLOSVARINI IN OFFICINA // Casparis Helti // Anno Domini 1572.

BIBLIOGRAFIE: Năgler, I./107
 ASPECT GRAFIC:
 PAGINAȚIE: lipsește foaia de titlu, 16 foi nen, 204 foi num, 8 foi nen, cu foi albe intercalate, în 4°, 26 rânduri pe pagină.
 LEGĂTURA: pergament pe carton presat, supralibros A.L. auril.
 ÎNSEMNĂRI MSS:
 - ex libris etichetă: *LIBER BIBLIOTHECAE GYMNI. CIBIN. A.C. CL. N. COMMODATUS PROBE CURETUR RITE RESTITUATUR AD PROXIMAM D.XXXI. MART. XXX. IUN. XXX. SEPT. XVII. DEC.* (forzaț 1)
 PROVENIENȚA: Biblioteca gimn. Ev. Sibiu.
 COTA: Tr. XVI/207.
 NR. INV.: 38623.

29.

1575

[HELTAI GÁSPÁR, CHRONIKA AZ MAGYAROKNAC DOLGAIRÓL..., COLOSVARATT, 1575.]
 BIBLIOGRAFIE: Năgler, I./110.
 ASPECT GRAFIC: tipar negru, ornamente tipografice, note marginale, gravură în text.
 PAGINAȚIE: (lipsește foaia de titlu), 207 foi nen.
 LEGĂTURA: coperte din carton învelite în hârtie marmorată, cotorul și colțurile din piele, tranșa marmorată (sec. XIX)
 ÎNSEMNĂRI MSS: nu sunt.
 PROVENIENȚA: colecția veche.
 COTA: Tr. XVI/161.
 NR. INV.: 185065.

30.

1579

[VITRELINUS, ALEXANDER, Indicium Ecclesiarum Polonicarum de causa Francisci Davidis, in quaestione de vera hominis Iesu Christi, filii Dei viventis invocatione, Claudiopoli, In Officina Relictae Casparis Helti, 1579.]
 BIBLIOGRAFIE: Năgler, I./116.
 ASPECT GRAFIC: tipar negru, inițiale omate.
 PAGINAȚIE: 26 foi nen, în 4°, 36 rânduri pe pagină, lipsește foaia de titlu.
 LEGĂTURA: coperte din carton presat învelite în hârtie, cotor și colțuri de piele, ornamente în presă (sec. XVI).
 ÎNSEMNĂRI MSS: nu sunt.
 PROVENIENȚA: colecția veche.
 COTA: v.II. 2004.
 NR. INV.: 27097.
 NOTĂ: este legată împreună cu 56 de tipărituri, sec. XVII.

31.

1582

DEFENSIO // FRANCISCI // DAVIDIS IN // NEGOTIO DE // NON INVOCANDO // Jesu Christo in // precibus. // ...illis accesserunt alia quaedam eiusdem auctoris scri- // pta, non minus utilia, quam necessaria, quae in fine. // ____ libri reperientur.
 BIBLIOGRAFIE: Năgler, I./130.
 ASPECT GRAFIC: tipar negru, ornamente tipografice.
 PAGINAȚIE: 408 foi num, în 8°, 28 rânduri pe pagină.
 LEGĂTURA: coperte din carton presat învelite în piele brună, ornamente în presă, supralibros, tranșă roșie (sec. XVII-XVIII).
 ÎNSEMNĂRI MSS:
 - supralibros: LEG. OLT. (LEGATI OLTARDI) (coperta 1)
 - ex libris etichetă: *LIBER BIBLIOTHECAE GYMNI. CIBIN. A.C. CL. N. COMMODATUS PROBE CURETUR RITE RESTITUATUR AD PROXIMAM D.XXXI. MART. XXX. IUN. XXX. SEPT. XVII. DEC.* (forzaț 1).
 PROVENIENȚA: Biblioteca gimnaziului ev. Sibiu.
 COTA: Tr. XVI/61.
 NR. INV.: 110396.

32.

1584

M.T. CICERO- // NIS ELOQUENTISSIMI, // ET SAPIENTIS // VIRI // MORALES DEFINITORES // Et in casdem Scholia philo- // sophica. // Nec non libellus de Ciceronis // eiusdem // GLORIA. // à // MARCELLO SQUARCIALUPO // Plumbinensi. // CLAUDIOPOLI TRANSYLVANORUM, // Ex Typographia Gasparis Helti. // M.D.LXXXIV.

BIBLIOGRAFIE: Năgler, I/151.

ASPECT GRAFIC: tipar negru, ornamente tipografice.

PAGINAȚIE: 81, 44 foi num, in 4°, 21 rânduri pe pagină.

LEGĂTURA: coperte din carton învelite în hârtie marmorată, cotorul și colțurile din piele, tranșa roșie (sec. XVIII-XIX).

ÎNSEMĂRI MSS: nu sunt.

PROVENIENȚA: colecția veche.

COTA: Tr. XVI/112.

NR. INV.: 55288.

33.

1584

M.T. CICERO- // NIS ELOQUENTISSIMI, // ET SAPIENTIS // VIRI // MORALES DEFINITORES // Et in casdem Scholia philo- // sophica. // Nec non libellus de Ciceronis // eiusdem // GLORIA. // à // MARCELLO SQUARCIALUPO // Plumbinensi. // CLAUDIOPOLI TRANSYLVANORUM, // Ex Typographia Gasparis Helti. // M.D.LXXXIV.

BIBLIOGRAFIE: Năgler, I/152.

ASPECT GRAFIC: tipar negru, ornamente tipografice.

PAGINAȚIE: 81, 44 foi num, in 4°, 21 rânduri pe pagină.

LEGĂTURA: coperte din carton învelite în piele; ornamente în presă:

- coperta 1: coroană regală încercuită cu lauri, în centru AH. (Albert Huet)
- coperta 2: vulturul regal polonez în chenar oval

ÎNSEMĂRI MSS: nu sunt.

PROVENIENȚA: colecția veche.

COTA: Tr. XVI/112.

NR. INV.: 39029.

34.

1585

DE // fontium et fluvio- // RUM ORIGINE AC FLUXU, // OPINIO MARCELI SQUAR- // cialupi Plumbi- // nensis. // Peripateticorum, Theologorum, et Senecae // sententiae ponderantur // CLAUDIOPOLI // In officina Gasparis Helti. // Anno Domini M.D.LXXXV.

BIBLIOGRAFIE: Năgler, I/154.

ASPECT GRAFIC: tipar negru, ornamente tipografice, gravuri în text, foaia de titlu încadrată în chenar cu flori.

PAGINAȚIE: 1 foaie albă, 37 foi nen, 2 foi albe, in 4°, 22 rânduri pe pagină.

LEGĂTURA: pergament roșcat.

ÎNSEMĂRI MSS:

- ex libris etichetă: LIBER BIBLIOTHECAE GYMNI. CIBIN. A.C. CL. N. COMMODATUS PROBE CURETUR RITE RESTITUATUR AD PROXIMAM D.XXXI. MART. XXX. IUN. XXX. SEPT. XVII. DEC.OTHECAE... (forzaț 1)

PROVENIENȚA: Biblioteca gimn. ev. Sibiu.

COTA: Tr. XVI/115.

NR. INV.: 185397.

35.

1593

SYNTAGMA // INSTITUTIONUM IU- // RIS IMPERIALIS AC UNGARI- // CI, QUATUOR PERSPICUIS QUAESTI- // ONUM AC RESPONSIONUM LI- // BRIS COMPREHENSUM OPERA // AC STUDIO // IOANNIS DECII BAROVII. ANNO SALUTIS // 1593. // ... // Impressum Claudiopoli Transylvaniae, Typis Heltanis.

BIBLIOGRAFIE: Năgler, I/172.

ASPECT GRAFIC: tipar negru, ornamente tipografice, note marginale.

PAGINAȚIE: 667 p. num, 20 p. nen, foi albe legate la sfârșitul cărții, in 4°, 36 rânduri pe pagină.

LEGĂTURA: coperte din carton învelite în piele albă, ornamente în presă.

ÎNSEMĂRI MSS:

- supralibros: G.K.C. 1599 (coperta 1)
- note de lector (forzaț 1 și 2)

PROVENIENȚA: colecția veche.

COTA: Tr. XVI/105.

NR. INV.: 75157.

36.

1593

SYNTAGMA // INSTITUTIONUM IU- // RIS IMPERIALIS AC UNGARI- // CI, QUATUOR PERSPICUIS QUAESTI- // ONUM AC RESPONSIONUM LI- // BRIS COMPREHENSUM OPERA // AC STUDIO // IOANNIS DECII BAROVII. ANNO SALUTIS // 1593. // ... // Impressum Claudiopoli Transylvaniae, Typis Heltansis.

BIBLIOGRAFIE: Năgler, I./173.

ASPECT GRAFIC: tipar negru, ornamente tipografice, note marginale.

PAGINAȚIE: 667 p. num, 20 p. nen, foi albe legate la sfârșitul cărții, în 4°, 36 rânduri pe pagină.

LEGĂTURA: coperte din carton învelite în piele albă, ornamente presate (sec. XVI)

ÎNSEMNĂRI MSS:

- ex libris mss: *Bibl. Gymn. Cor.* (foaia de titlu)

PROVENIENȚA: Biblioteca gimnaziului ev. Brașov.

COTA: Tr. XVI/106.

NR. INV.: 27567.

37.

1597

ANTIQUITAS // ET PERPETUA DURATIO FIDEI // CATHOLICAE. // SEU // TABULAE. TESTIMONI- // ORUM EX SACRIS LIBRIS. ET // SANCTORUM PATRUM SCRIPTIS, SER- // vata serie temporis petitorum, de octo // magnis in Fide controversiis. // NEMIE // I. De Iudice controversiarum fidei, et Sacrae scriptu- // rae interprete indubitato. // II. De Verbo Dei scripto, seu de numero librorum Ca- // nonicorum Sacrae Scripturae. // III. De Verbo Dei non scripto, seu de Traditionibus. // IV. De Sacrosancta Trinitate. // V. De Sanctorum invocatione. // VI. De Ieiunio Quadragesimali. // VII. De Libero arbitrio. // VIII. De Cura pro morte, vita functis, seu de Purgatorio. // COLLECTAE // PER IOANNEM SZILVASI CON- // cionatorem Catholicum. // Claudiopoli, Typis Heltanis: Anno Domini // 1597.

BIBLIOGRAFIE: Năgler, I./191.

ASPECT GRAFIC: tipar negru, ornamente tipografice.

PAGINAȚIE: 116 p. num, în 4°, 32 rânduri pe pagină.

LEGĂTURA: pergament manuscris, negru și roșu, cu neume.

ÎNSEMNĂRI MSS:

- ex libris etichetă: *LIBER BIBLIOTHECAE GYMNI. CIBIN. A.C. CL. N. COMMODATUS PROBE CURETUR RITE RESTITUATUR AD PROXIMAM D.XXXI. MART. XXX. IUN. XXX. SEPT. XVII. DEC.OTHECAE...* (forzaț 1)

PROVENIENȚA: Biblioteca gimn. ev. Sibiu.

COTA: Tr. XVI/150.

NR. INV.: 185167.

NOTĂ: legată împreună cu:

- 1) Sacrum ob lactam..., s.l., 1636 (Tr. XVI/151)
- 2) Programma pentecostale, s.l., 1635 (Tr. XVI/152)
- 3) Disputatio..., Regiomonti, 1636 (Tr. XVI/153)
- 4) Disputatio..., s.l., 1636 (Tr. XVI/154)
- 5) Decas Controversiarum, Regiomonti, 1635 (Tr. XVI/155)
- 6) Disputatio Theologica et..., Regiomonti, 1635 (Tr. XVI/156)
- 7) Disputatio juridica, Regiomonti, 1635 (Tr. XVI/157)
- 8) Auxiliante Deo..., s.l., 1636 (Tr. XVI/158)

38.

[1598]

EXPLICATIO- // NES LOCORUM VETE- // RIS ET NOVI TESTAMEN- // TI, EX QUIBUS TRI- // NITATIS DOGMA // STABILIRI // SOLET. // AUCTORE // Georgio Eniedino Su- // PERINTENDENTE ECCLESIA- // rum in Transylvania, unum Patrem Deum, // et eius Filium Iesus Christum per // Spiritum Sanctum pro- // fitentium.

BIBLIOGRAFIE: Năgler, I./192.

ASPECT GRAFIC: tipar negru, ornamente tipografice.

PAGINAȚIE: 441 p. num, 13 p. nen, în 4°, 35 rânduri pe pagină.

LEGĂTURA: coperte din carton învelite în piele brună, ornamente în presă (sec. XVI).

ÎNSEMNĂRI MSS:

- ex libris mss: 1) *Est Francisci Sulleri* (forzaț 2)
2) *Lib. Bibl. Gymn. Cibin. A.E.* (forzaț 1)

PROVENIENȚA: Biblioteca gimnaziului ev. Sibiu.

COTA: Tr. XVI/103.

NR. INV.: 33574.

39.

[1598]

EXPLICATIO- // NES LOCORUM VETE- // RIS ET NOVI TESTAMEN- // TI, EX QUIBUS TRI- // NITATIS DOGMA // STABILIRI // SOLET. // AUCTORE // Georgio Eniedino Su- // PERINTENDENTE ECCLESIA- // rum in Transylvania, unum Patrem Deum, // et eius Filium Iesus Christum per // Spiritum Sanctum pro- // fitentium.

BIBLIOGRAFIE: Năgler, I./193.

ASPECT GRAFIC: tipar negru, ornamente tipografice.

PAGINAȚIE: 441 p. num, 13 p. nen, in 4°, 35 rânduri pe pagină.

LEGĂTURA: coperte din carton învelite în pergament manuscris roșu și negru.

ÎNSEMNĂRI MSS:

- ex libris mss:

1) *Ex legato Dni Simonis Rihely Stud. Cib. Añ. 1660* (forțaț 1)

- ex libris etichetă:

LIBER BIBLIOTHECAE GYM. CIBIN. A.C. CL. N. COMMODATUS
PROBE CURETUR RITE RESTITUATUR AD PROXIMAM D.XXXI. MART.
XXX. IUN. XXX. SEPT. XVII. DEC.OTHECAE... (forțaț 1)

- însemnare:

Examinandus et refutandus est. bonus est iste lib (coperta 1)

- ex libris mss:

Pars Bibl. Cibun. (foaia de titlu)

PROVENIENȚA: Biblioteca gimnaziului ev. Sibiu.

COTA: Tr. XVI/104.

NR. INV.: 33717.

40.

[1598]

EXPLICATIO- // NES LOCORUM VETE- // RIS ET NOVI TESTAMEN- // TI, EX QUIBUS TRI- // NITATIS DOGMA // STABILIRI // SOLET. // AUCTORE // Georgio Eniedino Su- // PERINTENDENTE ECCLESIA- // rum in Transylvania, unum Patrem Deum, // et eius Filium Iesus Christum per // Spiritum Sanctum pro- // fitentium.

BIBLIOGRAFIE: Năgler, I./194.

ASPECT GRAFIC: tipar negru, ornamente tipografice.

PAGINAȚIE: 441 p. num, 13 p. nen, in 4°, 35 rânduri pe pagină.

LEGĂTURA: legătura *Brukenthal* (sec. XVIII).

ÎNSEMNĂRI MSS:

- ex libris mss: *Claudiopoli 8 Ianuarii An. D. 1599. Matthaeus Toroczky Concionator* (f. 3 nen)

PROVENIENȚA: Biblioteca personală Brukenthal.

COTA: Tr. XVI/68.

NR. INV.: 73396.

41.

[1613]

RERUM // IN TRANSYLVANIA // ANNO DOMINI // 1613 // Toto Mense Octobri // GESTARUM // Ordo et Series. // NEC NON ARTICULI TRIUM // NATIONUM EIUSDEM REGNI // TRANSYLVANIAE. // In quibus omnibuz, mutationis huius, causa et effectus, Christiano // orbi, ab oculis ponitur, // AC ELECTIO ILLUS- // TRISSIMI DOMINI GABRIELIS // BETHLEN, DEI GRATIA, IN PRIN- // CIPEM TRANSYLVANIAE, PARTI- // UMQUE REGNI HUNGARIAE DOMINU, ET // SICULORUM COMITEM ETC. ELECTI. // Inauguratio item; additis omnibuz conditionibus, laudatissimae // regni administrationis, descripta habetur. // Par denique literarum, Varadino // in Transylvaniam missarum, quibus primum omnium de in- // felicissima marte Serenissimi Principis Gabrielis Bathori, lies // regni Nationes, in generali Congregatione in Civitate Claudio- // politana, certiores factae sunt, subsequitur. // EX PERMISSIS ILLUSTRISIMIS PRINCIPIS etc. etc. // Ibidem Typis Helthanis impressa.

BIBLIOGRAFIE: Năgler, I./202.

ASPECT GRAFIC: tipar negru, litere de diferite mărimi.

PAGINAȚIE: 8 foi nen, in 4°, 44 rânduri pe pagină.

LEGĂTURA: nouă.

ÎNSEMNĂRI MSS: nu sunt.

PROVENIENȚA: donația capitulului din Bălcaciu.

COTA: Tr. XVII/412.

NR. INV.: 129884.

42.

1620

Der Kleine // Katechismus // Zur ubung der Kinder // in dem Christlichen // Gottesdienst. // Gedruckt // zu Clausenburg in Ca- // spar Heltii Druckerey // Durch Ioan. R. Makai. // M.DC.XX.

BIBLIOGRAFIE: Năgler, I./211.

ASPECT GRAFIC: tipar negru, litere de diferite mărimi, pagina de titlu încadrată.

PAGINAȚIE: 12 foi nen, 1 foaie albă, in 12°, 21 rânduri pe pagină.

LEGĂTURA: coperte din carton învelite în piele brună, ornamente în presă (sec. XVII).

ÎNSEMNĂRI MSS:

- ex libris etichetă: LIBER BIBLIOTHECAE GYMNI. CIBINI. A.C. CL. N. COMMODATUS PROBE CURETUR RITE RESTITUATUR AD PROXIMAM D.XXXI. MART. XXX. IUN. XXX. SEPT. XVII. DEC.OTHECAE... (forțaț 1)

PROVENIENȚA: Biblioteca gimnaziului evanghelic Sibiu.

COTA: Tr. XVII/42.

NR. INV.: 33355.

NOTĂ: legată împreună cu:

RADECIUS VALENTIN, Geistliche Gesänge, Klausenburg, 1620 (Tr.XVII/41)

43.

1620

[RADECIUS VALENTIN, Geistliche Gesänge..., Klausenburg, in Caspar Heltii Druckerey, durch Ioan R. Makai, 1620]

BIBLIOGRAFIE: Năgler, I./212.

ASPECT GRAFIC: tipar negru, ornamente tipografice, litere de diferite mărimi.

PAGINAȚIE: 3 foi nen, 265 p. num, 14 foi nen, în 12°, 23 rânduri pe pagină, lipsește foaia de titlu.

LEGĂTURA: coperte din carton, învelite în piele brună, ornamente în presă (sec. XVII).

ÎNSEMĂNĂRI MSS:

- ex libris etichetă: LIBER BIBLIOTHECAE GYMNI. CIBINI. A.C. CL. N. COMMODATUS PROBE CURETUR RITE RESTITUATUR AD PROXIMAM D.XXXI. MART. XXX. IUN. XXX. SEPT. XVII. DEC.OTHECAE... (forțaț 1)

PROVENIENȚA: Biblioteca gimn. ev. Sibiu.

COTA: Tr. XVII/41.

NR. INV.: 33355.

NOTĂ: este legată împreună cu:

RADECIUS VALENTIN, Der Kleine Katechismus, Klausenburg, 1620 (Tr. XVII/42).

44.

1621

ILLUSTRIS FEMINAE // IUDITHAE KOR- // NISIAE, SPECTABILIS // ET MAGNIFICI DOMINI SIMONIS PECHI // de Szent-Ersébet, Sereniss. Regis Hungariae Prin- // cipisq; Transilvaniae intimi Consiliiarii et // Cancellarii desideratiss. Coniugis, // Funebris Laudatio. // Habita ac tumulum eiusdem in Szent-Ersébet, a // VALENTINO RADECIO, Superintend. // Pr. Kal. Apr. Anno M.DC.XXI. // Cui adiunctum est // EPICEDIUM, a IOHANNES M. VARSOLCIO // Lectore Scholae Claudiopol. ibidem recitatum. // CLAUDIOPOLI, // Typis Heltanis, Excudebat Iohannes R. Makai, // Anno M.DC.XXI.

BIBLIOGRAFIE: Năgler, I./213.

ASPECT GRAFIC: tipar negru, ornamente tipografice.

PAGINAȚIE: 36 p. num, în 4°.

LEGĂTURA: coperte din carton învelite în hârtie, cotor și colțuri piele, ornamente în presă (sec. XVII).

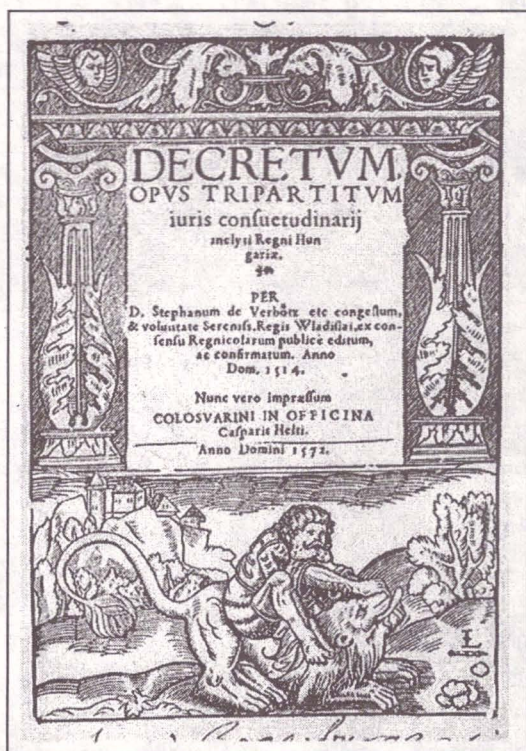
ÎNSEMĂNĂRI MSS: nu sunt.

PROVENIENȚA: colecția veche

COTA: v.II. 1995.

NR. INV.: 27099.

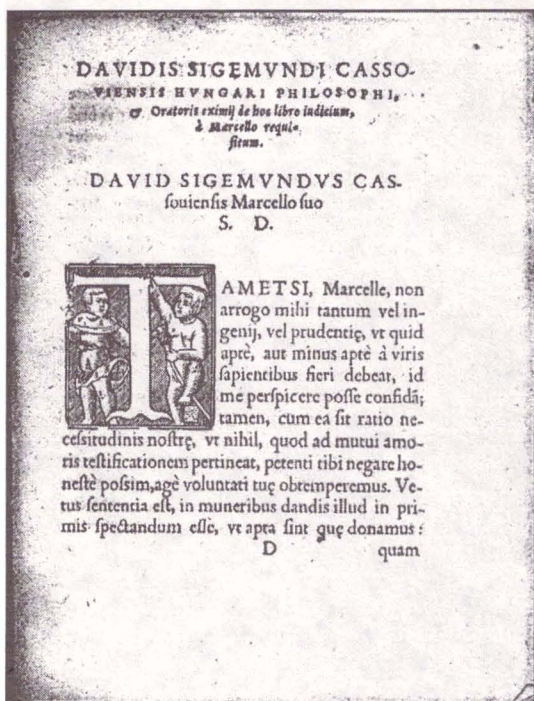
NOTĂ: este legată împreună cu 36 tipărituri de sec. XVII.

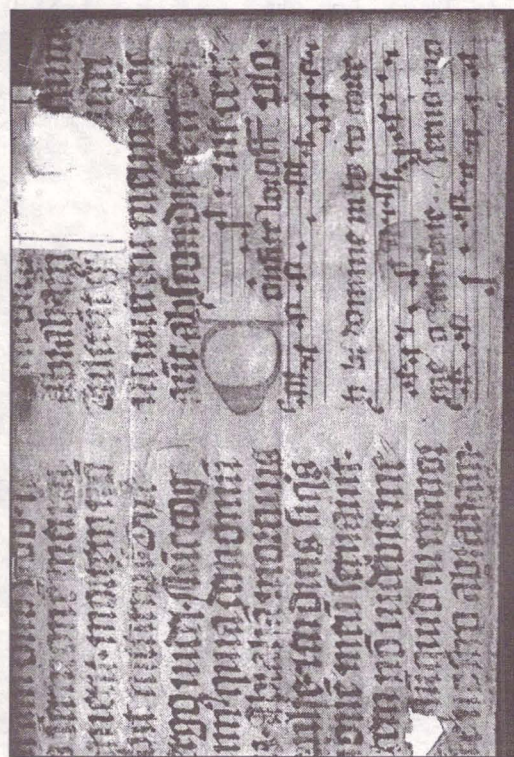
Foaie de titlu
Werböczi, Decretum Opus Tripartitum,
Colosvarini, 1572

Pagină cu ilustrație
Heltai Gaspar, Chronica az Magyaroknak dolgairol,
Colosvarot, 1575

Inițială ornată
Squarcialupus, Marcello: M.T. Cicerones... Morales
definitores, Claudiopoli, 1584

Copertă din pergament manuscris cu neume
David Francisc, Blandrata Georg: Refutatio scripti
Georgii Maioris..., Claudiopoli, 1569